

УДК 657:674

Гуріна Наталія Валеріївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту
Державний податковий університет
ORCID: 0000-0001-9433-069X

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-18>

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ ДЕРЕВООБРОБНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. Вступ. Сучасний розвиток економіки супроводжується поглибленням трансформацій, що впливають як на інституційні основи діяльності суб'єктів господарювання, так і на методологію формування їх фінансових результатів. В умовах нинішньої нестабільності особливої актуальності набуває необхідність вдосконалення системи обліку доходів підприємств, оскільки доходи виконують функцію ключового індикатора результативності господарської діяльності та формують основу для визначення фінансових результатів, податкових зобов'язань і прийняття управлінських рішень на різних рівнях економічної системи.

Вагомий вплив на формування сучасної моделі обліку доходів в Україні зумовлює необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами фінансової звітності. Такий процес супроводжується переглядом усталених підходів до визнання, оцінки та класифікації доходів, що, у свою чергу, зумовлює появу низки методологічних та прикладних проблем.

Особливої уваги потребує дослідження галузевих аспектів організації обліку доходів, оскільки специфіка виробничих процесів безпосередньо впливає на порядок їх формування та відображення у звітності. У цьому контексті деревообробна галузь становить значний науковий і практичний інтерес, що обумовлено складною багатостадійною структурою виробництва, наявністю проміжних продуктів та можливістю отримання доходів на різних етапах технологічного процесу. Зазначені особливості зумовлюють потребу в удосконаленні системи аналітичного обліку доходів деревообробних підприємств з метою формування ефективного інформаційного забезпечення.

Мета. Метою статті є дослідження концептуальних підходів до трактування терміну «доходи», розробка пропозицій щодо класифікації доходів підприємств, із урахуванням сучасних трансформацій економічного середовища та галузевої специфіки їх діяльності, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення аналітичного обліку доходів на підприємствах деревообробної галузі.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили: 1) вітчизняні та міжнародні нормативно-правові акти щодо регулювання обліку доходів підприємств; 2) праці науковців, які проводили науково-практичні дослідження у сфері обліку доходів.

У процесі проведеного дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення і порівняння (для уточнення економічної сутності та розкриття змісту доходів як економічної категорії); причинно-наслідкового зв'язку й абстрактно-логічний (для вдосконалення класифікації доходів); аналізу та синтезу (для розробки пропозицій щодо удосконалення підходів до відображення у бухгалтерському обліку інформації про доходи суб'єктів господарювання); логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків дослідження).

Результати. У статті здійснено узагальнення теоретико-методичних і прикладних аспектів обліку доходів підприємств у

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

контексті трансформації економічного середовища. На основі порівняльного аналізу національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності виявлено методологічні розбіжності у підходах до визнання й оцінки доходів. Уточнено економічну сутність категорії «доходи» з позицій системного підходу, що дозволяє розглядати їх не лише як результат діяльності, але і як інструмент стратегічного управління, акцентуючи увагу на визначальній ролі управлінських рішень у процесі їх формування.

Обґрунтовано організацію обліку доходів на підприємствах деревообробної промисловості, зумовлену багатостадійністю виробництва та наявністю проміжної продукції, що потребує підвищеного рівня аналітичності облікової інформації. Це, у свою чергу, зумовило розробку пропозицій щодо удосконалення класифікації доходів відповідно до якої надано рекомендації для підприємств деревообробної галузі щодо деталізації інформації, яка відображається на рахунку 70 «Доходи від реалізації» у розрізі технологічних етапів і видів продукції. Такий підхід забезпечить прозорість формування доходів і розширить можливості контролю за ефективністю діяльності суб'єкта господарювання.

Перспективи. Перспективи подальших наукових досліджень, на нашу думку, доцільно пов'язати з особливостями відображення інформації про доходи підприємств деревообробної галузі у формах фінансової та внутрішньогосподарської звітності, що забезпечить покращення методики та організації бухгалтерського обліку доходів.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управлінський облік, доходи, доходи від реалізації, операційні сегменти.

Постановка проблеми. Результативність функціонування системи обліку та оподаткування доходів суб'єктів господарювання слід розглядати як одну з ключових передумов підтримання фінансово-економічної стабільності держави. За умов постійної мінливості економічного середовища, а також під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, національні нормативно-правові акти зазнають безперервної трансформації. За таких обставин особливої наукової та практичної значущості набувають питання уточнення економічної сутності доходів, їх обґрунтованої класифікації, а також методичних підходів до визнання і відображення у бухгалтерському обліку, зокрема на підприємствах деревообробної галузі. Специфіка їх діяльності, пов'язана з технологічною складністю виробничих процесів та різноманітністю видів продукції, актуалізує необхідність узгодження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності. Це, у свою чергу, вимагає формування якісно нових підходів до відображення інформації про доходи, які б забезпечували не лише достовірність і повноту облікових даних, але й їх аналітичну придатність для цілей управління та стратегічного планування розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відображення в обліку доходів підприємств тривалий час перебуває у фокусі наукових досліджень вітчизняних учених. Теоретико-методологічні засади цієї проблематики знайшли відображення у працях Я. Ф. Аверкіна [1], Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, О. О. Кравченко, Л. П. Рибаків [12], М. В. Реслер [11], М. В. Руденка, Я. С. Ткаль [13], Н. М. Ткаченко, М. І. Симочко [12] та інших дослідників.

У наукових дослідженнях Васильєвої В. Г. та Семенюк Д. Ю. [2] розглядаються питання гармонізації національної системи бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами фінансової звітності в частині облікового відображення доходів підприємств. Автори акцентують увагу на необхідності адаптації вітчизняної облікової практики до сучасних міжнародних вимог з метою забезпечення порівнюваності та прозорості інформації, наведеної у фінансовій звітності.

Наукові праці Рибаків [12], Симочко Л. І. та Бобров-Понзен Д. В. [12] присвячені формуванню комплексного підходу до модернізації облікової системи та податкової політики підприємства. Зокрема, авторами обґрунтовується доцільність удосконалення методики ведення бухгалтерського обліку із застосуванням європейських стандартів фінансової звітності та сучасних механізмів податкового контролю.

Князь С. В., Залуцький В. П., Яворська Н. П. [5] та Руденко М. В., Кравченко О. О., Ткаль Я. С., Мельник Т. В. [13] приділяють значну увагу удосконаленню обліку доходів підприємств через розвиток системи аналітичного обліку та підвищення її інформаційної цінності для управлінських потреб.

Разом із тим, належно оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід підкреслити, що сучасні умови функціонування підприємств актуалізують потребу у подальшому розвитку підходів до обліку доходів як важливого інструменту управління. Особливої значущості набуває розширення обліково-аналітичної деталізації з урахуванням галузевої специфіки діяльності, а також впливу новітніх економічних трансформацій. Це зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є дослідження концептуальних підходів до трактування терміну «доходи», розробка пропозицій щодо класифікації доходів підприємств, із урахуванням сучасних трансформацій економічного середовища та галузевої специфіки їх діяльності, а також обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення аналітичного обліку доходів на підприємствах деревообробної галузі.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили: 1) вітчизняні та міжнародні нормативно-правові акти щодо регулювання обліку доходів підприємств; 2) праці науковців, які проводили науково-практичні дослідження у сфері обліку доходів.

У процесі проведеного дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення і порівняння (для уточнення економічної сутності та розкриття змісту доходів як економічної категорії); причинно-наслідкового зв'язку й абстрактно-логічний (для вдосконалення класифікації доходів); аналізу та синтезу (для розробки пропозицій щодо удосконалення підходів до відображення у бухгалтерському обліку інформації про доходи суб'єктів господарювання); логічного узагальнення результатів (для формулювання висновків дослідження).

Виклад основного матеріалу. Суттєву роль у побудові системи обліку та оподаткування доходів відіграють законодавчі нововведення, що впроваджуються з урахуванням актуальних економічних викликів, зокрема в умовах воєнного стану та необхідності посилення бюджетної спроможності держави [12, с. 37]. Такі трансформації обумовлені не лише внутрішніми економічними пріоритетами, але й активізацією інтеграційних процесів, спрямованих на зближення з європейським економічним простором. Відтак, дослідження нормативно-правових засад регулювання обліку та оподаткування доходів набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє виявити сучасні тенденції розвитку економіки та сформулювати науково обґрунтовані підходи до її подальшого вдосконалення.

Нормативне регулювання зазначеної сфери в Україні здійснюється через систему взаємопов'язаних правових актів, що визначають методологію ведення бухгалтерського обліку, принципи складання фінансової звітності та механізми оподаткування результатів господарської діяльності. Провідне місце серед них належить Податковому кодексу України, який встановлює правила оподаткування прибутку підприємств, підходи до визначення об'єкта оподаткування, а також особливості застосування ставок і податкових преференцій [9].

Водночас важливу роль у формуванні правових засад облікової системи відіграє Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає базові принципи організації обліку, встановлює вимоги до підготовки фінансової звітності та орієнтує її на відповідність міжнародним стандартам [10].

Важливим вектором інституційних змін є впровадження законодавчих ініціатив, орієнтованих на узгодження національної економічної системи з вимогами Європейського Союзу. Зазначені перетворення реалізуються у межах обраного державою євроінтеграційного курсу та передбачають поступову імплементацію у вітчизняну практику європейських підходів до регулювання обліку та оподаткування доходів і відображення інформації про них у фінансовій звітності [12, с. 38]. Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності виступає важливим інструментом удосконалення облікової системи, оскільки забезпечує узгодженість методологічних підходів, підвищує рівень змістовності фінансової інформації та сприяє можливості її порівнянності на міжнародному рівні. Така спрямованість реформ створює передумови для підвищення інвестиційної привабливості національної економіки та зміцнення її позицій у глобальному конкурентному середовищі.

Відповідно до положень НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», одержання доходу передбачає зростання економічних вигод у суб'єкта господарювання внаслідок збільшення активів або зменшення суми його зобов'язань, що призведуть до зростання величини власного капіталу. Крім тих випадків, коли збільшення капіталу відбувається в результаті здійснення внесків його власниками [7]. Разом із тим підхід, закріплений у МСФЗ (IFRS) 15 [6], характеризується більш широким економічним змістом, оскільки враховує не лише факт надходження активів, але й зміну їхньої вартості [3, с. 204]. За таких умов формування доходу можливе не тільки в момент первісного визнання активу, а й унаслідок його подальшої переоцінки, що істотно розширює межі трактування цієї економічної категорії.

Наявні відмінності між національними та міжнародними підходами безпосередньо впливають на порядок відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку [2, с. 132]. Водночас, як національні, так і міжнародні стандарти передбачають перелік надходжень, які не можуть визнаватися доходами підприємства. До таких, зокрема, належать суми податку на додану вартість, акцизного податку та інших обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету або державних цільових фондів; кошти, отримані в межах комісійних, агентських та аналогічних договорів на користь третіх осіб; а також інші надходження, що не відповідають економічній сутності доходу підприємства [6; 8].

Суми, які відповідно до вимог НП(С)БО 15 не включаються до складу доходів, безпосередньо впливають на величину фінансового результату суб'єкта господарювання, зменшуючи його. Унаслідок цього показники прибутковості, визначені за національними стандартами бухгалтерського обліку, можуть відрізнятися від результатів, сформованих відповідно до вимог МСФЗ (IFRS) 15. У вітчизняній практиці суттєва увага приділяється визначенню моменту переходу до покупця основних ризиків і вигод, пов'язаних із правом володіння активом, що потребує детального аналізу умов здійснення конкретної господарської операції. Натомість міжнародні стандарти виходять із того, що за умови збереження підприємством істотних ризиків володіння така операція не може розглядатися як реалізація, а відповідно — не створює підстав для визнання доходу [2]. Це свідчить про відмінності у методологічних підходах до трактування критеріїв визнання доходів.

Крім того, МСФЗ (IFRS) 15 «Дохід від договорів з клієнтами» [6] охоплює значно ширший спектр господарських операцій, що можуть виступати підставою для формування доходів підприємства. На відміну від цього, у НП(С)БО 15 «Дохід» [8] класифікація доходів базується передусім на видах діяльності, у межах яких вони виникають, що відображає іншу логіку їх систематизації та аналітичного групування.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, з метою поглиблення економічного змісту доходів у контексті управлінського та аналітичного підходів, пропонуємо трактувати доходи як економічні вигоди, отримані суб'єктом господарювання у процесі здійснення операційної, фінансової та інших видів діяльності, що виникають унаслідок надходження активів, підвищення їх вартості або зменшення зобов'язань і зумовлюють зростання власного капіталу підприємства (за винятком його збільшення в результаті внесків власників).

У сучасних умовах функціонування ринкової економіки для підприємств різних галузей особливої актуальності набуває питання належної організації контролю за формуванням доходів. У цьому контексті суттєве значення має їх науково обґрунтована класифікація, оскільки саме вона забезпечує інформаційну базу для управлінських рішень. Доходи суб'єктів господарювання можуть групуватися за різними критеріями залежно від цілей аналітичного опрацювання та потреб управління.

З позицій визнання та оцінювання доходів доцільно виділяти, зокрема, дохід, що формується внаслідок:

- реалізації продукції, виконання робіт та надання послуг;
- реалізації товарів, продукції та інших активів, придбаних з метою подальшого перепродажу (за винятком операцій з цінними паперами інвестиційного характеру);
- використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, що супроводжується отриманням процентів, дивідендів або роялті;
- здійснення операцій у межах звичайної діяльності підприємства, включаючи операційну, фінансову та інвестиційну складові [8].

Відповідно до положень статті 135 Податкового кодексу України, доходи підприємств доцільно узагальнювати за двома основними групами:

операційні доходи, що формуються внаслідок реалізації товарів, виконання певних видів робіт та надання послуг; позареалізаційні доходи [9].

Для підприємств деревообробної галузі характерною є багатоступенева організація виробничого процесу, за якої підготовка та переробка сировини здійснюється послідовно в межах різних виробничих підрозділів. У таких умовах кожен центр відповідальності (цех) передає наступному етапу напівфабрикати, що дає змогу більш точно ідентифікувати та розподіляти витрати, а в окремих випадках — і доходи, зокрема у разі реалізації проміжної продукції.

З огляду на специфіку функціонування деревообробних підприємств, доцільним є впровадження удосконаленої класифікації доходів, яка забезпечуватиме можливість їх детального контролю в розрізі операційних сегментів, визначення внеску окремих структурних підрозділів, а також оцінювання питомої ваги окремих видів доходів у загальному їх обсязі. При цьому підхід до визначення суттєвості доходів, отриманих у межах окремих видів діяльності або структурних підрозділів, має бути закріплений у документі про облікову політику підприємства [3, с. 204].

Класифікація доходів має не лише теоретичне, але й прикладне значення, оскільки визначає підходи до їх відображення в системі бухгалтерського обліку. Від обраних класифікаційних ознак безпосередньо залежить структура рахунків і рівень деталізації облікової інформації, що формує основу для її подальшого використання в управлінні підприємством.

У сучасних умовах особливої актуальності набуває удосконалення аналітичного обліку доходів від реалізації виготовленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг деревообробними підприємствами. Практика застосування рахунку 70 «Доходи від реалізації» свідчить про недостатній рівень його адаптації до специфіки діяльності підприємств деревообробної галузі, оскільки відображені дані не забезпечують необхідної деталізації інформації щодо формування доходів за окремими етапами технологічної переробки деревини, видами виготовленої продукції та центрами відповідальності, які виступають як місця ймовірного отримання доходів, наприклад, у результаті реалізації напівфабрикатів або наданих послуг. Це ускладнює проведення внутрішнього управлінського аналізу, що знижує рівень обґрунтованості управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення та раціоналізацію виробничої структури підприємства [12, с. 39].

З метою формування аналітичної облікової інформації та забезпечення належного контролю за формуванням доходів деревообробного підприємства, на нашу думку, доцільним є удосконалення організації синтетичного й аналітичного обліку за рахунками 701 «Дохід від реалізації готової продукції» та 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» [4]. Це обумовлено специфікою роботи деревообробних підприємств, які одночасно здійснюють виробництво продукції з власної сировини та надають послуги з переробки давальницької деревини.

Тому, рахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції» пропонуємо деталізувати за видами готової продукції та ступенем її обробки. Такий підхід забезпечить можливість оперативного аналізу структури

доходів, визначення рентабельності окремих видів продукції та оцінки ефективності виробничих процесів. Зокрема, в межах рахунку 701 пропонується відкриття аналітичних субрахунків за такими напрямками:

- 7011 «Дохід від реалізації пиломатеріалів»;
- 7012 «Дохід від реалізації сушеної деревини»;
- 7013 «Дохід від реалізації столярних виробів»;
- 7014 «Дохід від реалізації відходів виробництва»;
- 7015 «Дохід від реалізації продукції глибокої переробки деревини».

Запровадження такої деталізації забезпечить можливість формувати якісну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень, визначати найбільш прибуткові сегменти діяльності та оцінювати ефективність використання сировинних ресурсів.

Водночас рахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» доцільно адаптувати до особливостей операцій із давальницькою сировиною. Практика свідчить, що значна частина деревообробних підприємств надає комплекс послуг, пов'язаних з технологічною обробкою деревини. У зв'язку з цим рекомендовано вести окремо облік доходів залежно від виду послуг, які надавалися, а саме:

- 7031 «Дохід від послуг із сушіння деревини»;
- 7032 «Дохід від послуг із розкрою деревини»;
- 7033 «Дохід від послуг із механічної обробки деревини»;
- 7034 «Дохід від супутніх виробничих послуг».

Запропонована система аналітичного обліку забезпечить чітке розмежування доходів від реалізації власної продукції та доходів від надання виробничих послуг, що має важливе значення для правильного визначення фінансових результатів, калькулювання собівартості та оцінки ефективності окремих напрямів діяльності.

Крім того, доцільним є впровадження внутрішньої системи аналітики за контрагентами, видами договорів та джерелами походження сировини. Такий підхід дозволить здійснювати контроль за рентабельністю операцій із давальницькою сировиною, оцінювати економічну доцільність співпраці з окремими замовниками та своєчасно виявляти ризики зниження прибутковості.

Отже, удосконалення обліку за рахунками 701 «Дохід від реалізації готової продукції» і 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» шляхом розширення аналітичних субрахунків, розмежування доходів за видами продукції та послуг, а також виокремлення операцій із давальницькою сировиною забезпечить підвищення інформаційної цінності бухгалтерських даних, створить підґрунтя для ефективнішого управління фінансовими результатами та сприятиме зміцненню конкурентних позицій деревообробного підприємства.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що сучасна система обліку та оподаткування доходів підприємств в Україні перебуває у стані активної трансформації, зумовленої як внутрішніми економічними процесами, так і впливом зовнішніх інтеграційних чинників. В умовах посилення вимог до прозорості фінансової інформації, необхідності забезпечення ефективного податкового адміністрування та адаптації національної системи обліку до міжнародних стандартів особливого значення набуває удосконалення методичних підходів до формування, класифікації та відображення доходів у системі бухгалтерського обліку.

У процесі дослідження встановлено, що нормативно-правове регулювання обліку доходів в Україні характеризується поєднанням положень національних стандартів бухгалтерського обліку, норм податкового законодавства та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. При цьому існуючі відмінності між НП(С)БО 15 та МСФЗ 15 щодо підходів до визнання доходів свідчать про поступовий перехід від формалізованого облікового підходу до більш економічно орієнтованої моделі оцінювання результатів діяльності підприємств [6, 8]. Така тенденція сприяє підвищенню якості фінансової інформації, однак водночас потребує адаптації методики обліку до нових умов господарювання та забезпечення належного рівня професійного судження під час відображення господарських операцій.

Обґрунтовано, що доходи підприємства доцільно розглядати не лише як результат реалізації продукції чи надання послуг, а як комплексний економічний показник, який відображає ефективність використання ресурсного потенціалу, рівень організації виробничих процесів, здатність суб'єкта господарювання формувати конкурентні переваги та забезпечувати стаке зростання власного капіталу. У цьому контексті важливого значення набуває науково обґрунтована класифікація доходів, яка виступає необхідною передумовою побудови ефективної системи аналітичного обліку та управління фінансовими результатами.

За результатами дослідження встановлено, що для деревообробних підприємств традиційна модель організації обліку доходів не повною мірою враховує галузеві особливості виробництва, які проявляються у багатостадійності технологічного процесу, наявності значної кількості напівфабрикатів, використанні давальницької сировини та поєднанні виробничої й сервісної складових діяльності. Тому, з метою підвищення рівня деталізації облікової інформації та посилення внутрішнього контролю за процесами формування фінансових результатів запропоновано удосконалений підхід до організації обліку доходів за рахунками

701 «Дохід від реалізації готової продукції» та 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», який передбачає розширення системи аналітичних субрахунків відповідно до специфіки деревообробного виробництва. Зокрема, обґрунтовано доцільність деталізації доходів за видами продукції, ступенем її технологічної обробки та напрямками надання виробничих послуг. Такий підхід забезпечує можливість оперативного аналізу структури доходів, визначення рентабельності окремих виробничих сегментів, оцінювання ефективності використання сировинних ресурсів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, в умовах трансформаційних процесів в економіці удосконалення системи обліку доходів деревообробних підприємств набуває стратегічного значення, оскільки сприяє підвищенню якості інформаційного забезпечення управління, забезпечує належний рівень контролю за формуванням фінансових результатів та створює передумови для зміцнення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання галузі. Водночас адаптація облікових підходів до сучасних економічних умов і міжнародних вимог господарювання є необхідною передумовою ефективного розвитку деревообробних підприємств та їх інтеграції у світовий економічний простір.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Аверкин Я.Ф. Облік доходів та фінансових результатів операційної діяльності. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 282–289. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-282-289>
2. Васильева В. Г., Семенов Д. Ю. Облік доходів і витрат: напрями гармонізації міжнародних та національних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. *Економічний простір*. 2019. № 147. С. 128–139. DOI: 10.30838/P.ES.2224.040719.128.553
3. Гурина Н.В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12 (Ч. 1). С. 203–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_12%281%29__52 (дата звернення: 01.04.2026).
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (із змінами). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 06.04.2026).
5. Князь С.В., Залуцький В.П., Яворська Н.П. Проблеми обліку доходів та витрат торговельних підприємств. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5425> (дата звернення: 09.04.2026).
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17027?an=4087&ed=2021_01_16 (дата звернення: 04.04.2026).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (із змінами). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 06.04.2026).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 року № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 04.04.2026).
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, із змінами і доповненнями. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 04.04.2026).
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 04.04.2026).
11. Реслер М.В., Агафонова В.В. Організація бухгалтерського обліку витрат та доходів підприємства. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2016. № 21(16). С. 249–256. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2713/1/n21-250-257.pdf> (дата звернення: 04.04.2026).
12. Рибаківа Л.П., Симочко М.І., Бобров-Понзен Д.В. Деякі аспекти обліку та оподаткування доходів підприємств. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна*. 2025. Вип. 44. С. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14945572>
13. Руденко М.В., Кравченко О.О., Ткаль Я.С., Мельник Т.В. Удосконалення обліку доходів виробничих підприємств: прикладні аспекти. *Фінансовий простір*. 2021. № 4 (44). С. 163–171. DOI: [https://doi.org/10.18371/fr.4\(44\).2021.163171](https://doi.org/10.18371/fr.4(44).2021.163171)

References

1. Averkin, Ya. F. (2019). Oblik dokhodiv ta finansovykh rezultativ operatsiinoi diialnosti [Accounting of income and financial results of operating activities]. *Business Inform*, 11, 282–289. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-11-282-289> [in Ukrainian].
2. Vasylyeva, V. H., & Semeniuk, D. Yu. (2019). Oblik dokhodiv i vytrat: napriamy harmonizatsii mizhnarodnykh ta natsionalnykh standartiv bukhholderskoho obliku ta finansovoi zvitnosti [Accounting of income and expenses: Directions for harmonization of international and national accounting and financial reporting standards]. *Ekonomichniy prostir*, 147, 128–139. <https://doi.org/10.30838/P.ES.2224.040719.128.553> [in Ukrainian].
3. Hurina, N. V. (2015). Ekonomichna sutnist dokhodiv ta yikh klasyfikatsiia: problemy i shliakhy vyrishennia [Economic essence of income and its classification: Problems and solutions]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 12(1), 203–205. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_12%281%29_52 [in Ukrainian].
4. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). *Instruktsiia pro zastosuvannia Planu rakhunkiv bukhholderskoho obliku aktyviv, kapitalu, zoboviazan i hospodarskykh operatsii pidpriemstv i orhanizatsii: zatverdzhena Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30.11.99 № 291 (iz zminamy) [Instruction on the application of the chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations: Approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 30, 1999 No. 291 (as amended)]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> [in Ukrainian].
5. Kniaz, S. V., Zalutskyi, V. P., & Yavorska, N. P. (2017). Problemy obliku dokhodiv ta vytrat torhovelykh pidpriemstv [Problems of accounting for income and expenses of trade enterprises]. *Efektivna ekonomika*, 2. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5425> [in Ukrainian].
6. International Financial Reporting Standard 15. (n.d.). *Dokhid vid dohovoriv z klientamy [Revenue from contracts with customers]*. Retrieved from https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17027?an=4087&ed=2021_01_16 [in Ukrainian].
7. Ministry of Finance of Ukraine. (2013). *Natsionalne polozhennia (standart) bukhholderskoho obliku 1 "Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti": Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 r. № 73 (iz zminamy) [National Accounting Standard 1 "General requirements for financial reporting": Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated February 7, 2013 No. 73 (as amended)]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> [in Ukrainian].
8. Ministry of Finance of Ukraine. (1999). *Natsionalne polozhennia (standart) bukhholderskoho obliku 15 "Dokhid": Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29 lystopada 1999 roku № 290 [National Accounting Standard 15 "Revenue": Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated November 29, 1999 No. 290]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). *Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI, iz zminamy i dopovneniamy [Tax Code of Ukraine dated December 2, 2010 No. 2755-VI, as amended]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> [in Ukrainian].
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (1999). *Pro bukhholderskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16.07.99 № 996-XIV [On accounting and financial reporting in Ukraine: Law of Ukraine dated July 16, 1999 No. 996-XIV]*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> [in Ukrainian].
11. Resler, M. V., & Ahafonova, V. V. (2016). Orhanizatsiia bukhholderskoho obliku vytrat ta dokhodiv pidpriemstva [Organization of accounting of enterprise expenses and revenues]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, 21(16), 249–256. Retrieved from <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2713/1/n21-250-257.pdf> [in Ukrainian].
12. Rybakova, L. P., Symochko, M. I., & Bobrov-Ponzen, D. V. (2025). Deiaki aspekty obliku ta opodatkuvannia dokhodiv pidpriemstv [Some aspects of accounting and taxation of enterprise income]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna*, 44, 36–44. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14945572> [in Ukrainian].
13. Rudenko, M. V., Kravchenko, O. O., Tkal, Ya. S., & Melnyk, T. V. (2021). Udoshkonalennia obliku dokhodiv vyrobnychkykh pidpriemstv: prykladni aspekty [Improvement of income accounting of manufacturing enterprises: Applied aspects]. *Finansovyi prostir*, 4(44), 163–171. [https://doi.org/10.18371/fp.4\(44\).2021.163171](https://doi.org/10.18371/fp.4(44).2021.163171) [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 11.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 09.05.2026

Дата публікації: 16.05.2026

Hurina Nataliia

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
Accounting and Auditing,
State Tax University*

IMPROVEMENT OF THE INCOME ACCOUNTING SYSTEM OF WOODWORKING ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC TRANSFORMATION

Summary. *Introduction. The modern development of the economy is accompanied by deepening transformations that affect both the institutional foundations of the activities of business entities and the methodology for forming their financial results. In the current instability, the need to improve the system of accounting for enterprise income is of particular importance. Income serves as a key indicator of the effectiveness of economic activity and forms the basis for determining financial results, tax obligations and making management decisions at different levels of the economic system.*

The need to harmonize national legislation with international financial reporting standards has a significant impact on the formation of a modern revenue accounting model in Ukraine. This process is accompanied by a revision of established approaches to the recognition, measurement, and classification of revenue, which, in turn, leads to the emergence of a number of methodological and applied problems.

Special attention is required to study the industry aspects of the organization of income accounting, since the specifics of production processes directly affect the order of their formation and reflection in reporting. In this context, the woodworking industry is of significant scientific and practical interest, which is due to the complex multi-stage structure of production, the presence of intermediate products and the possibility of obtaining income at different stages of the technological process. These features require deepening analytical accounting and the development of adequate tools for information management.

Purpose. The purpose of the article is to study conceptual approaches to the interpretation of the term «income», to develop proposals for the classification of enterprise income, taking into account modern transformations of the economic environment and the industry specifics of their activities, as well as to substantiate practical recommendations for improving analytical accounting of income at enterprises in the woodworking industry.

Materials and methods. The materials of the study were: 1) domestic and international regulatory legal acts regulating the accounting of enterprise income; 2) works of scientists who conducted scientific and practical research in the field of accounting for income.

In the process of the study, the following scientific methods were used: theoretical generalization and comparison (to clarify the economic essence and reveal the content of income as an economic category); causality and abstract-logical (to improve the classification of income); analysis and synthesis (to develop proposals for improving approaches to reflecting information on the income of business entities in accounting); logical generalization of results (to formulation of research conclusions).

Results. The article summarizes the theoretical, methodological and applied aspects of accounting for enterprise income in the

context of the transformation of the economic environment. Based on a comparative analysis of national accounting regulations (standards) and international financial reporting standards, methodological differences in approaches to the recognition and assessment of income have been identified. The economic essence of the category of «income» has been clarified from the standpoint of a systemic approach, which allows us to consider them not only as a result of activity, but also as a tool of strategic management, focusing on the decisive role of management decisions in the process of their formation.

The industry-specific nature of the organization of income accounting at woodworking enterprises is substantiated, due to the multi-stage nature of production and the presence of intermediate products, which requires an increased level of analytical accounting information. This, in turn, led to the development of proposals for improving the classification of income, according to which recommendations were provided for woodworking enterprises regarding the detailing of information reflected in account 70 «Revenue from sales» in terms of technological stages and types of products. Such an approach will ensure transparency in the formation of income and expand the possibilities of monitoring the effectiveness of the business entity's activities.

Discussion. In our opinion, it is advisable to link the prospects of further scientific research with the features of displaying information on the income of enterprises in the woodworking industry in the forms of financial and internal reporting. This will allow improving the methodology and organization of income accounting.

Key words: accounting, management accounting, income, sales revenue, operating segments.